

**CRITERIS APROVATS PER LA
SECCIÓ DE LLENGUA I LLITERATURA
VALENCIANES DE LA RACV
PER A LA FLEXIÓ VERBAL EN LLENGUA
VALENCIANA**

Criteris per a la flexió verbal en llengua valenciana

Criteris per a la flexió verbal en llengua valenciana, aprovats per la *Secció de Llengua i Literatura Valencianes* de la *Real Acadèmia de Cultura Valenciana* per a l'ús de l'idioma valencià, a proposta de l'Acadèmic de Número i Director de dita Secció, En **Voro López i Verdejo**, en les sessions del 24 de gener, 28 de febrer, 28 de març i 23 de maig de l'any 2006.

ELS VERBS APAREIXEN PER ORDE DE PREFERÈNCIA PER A L'ESTÀNDART VALENCIÀ:

Preterit perfecte simple d'indicatiu

Pret. Perfecte Simple (1) Pret. Perfecte Perifràstic (2) Pret. Perfecte Perifràstic (3)

ALCÍ	VAIG ALÇAR	VAIG ALÇAR
ALÇARES	VARES ALÇAR	VAS ALÇAR
ALÇÀ	VA ALÇAR	VA ALÇAR
ALÇÀREM	VÀREM ALÇAR	VAM ALÇAR
ALÇÀREU	VÀREU ALÇAR	VAU ALÇAR
ALÇAREN	VAREN ALÇAR	VAN ALÇAR

(1) Pret. Perfecte Simple: esta flexió analítica és cronològicament la primera i clàssica. Mostra una conjugació completa i pura sense recórrer a la perífrasis. Es manté viva en les zones centrals del valencià i en les terres del Vinalopó¹.

(2) Pret. Perfecte Perifràstic: esta flexió sintètica és cronològicament posterior a la simple. És una forma molt més pobra i senzilla ya que el verb que es conjuga apareix sempre en infinitiu. Esta forma està prou estesa per terres valencianes.

1.- Sanchis Guarner, M. *Gramàtica Valenciana*. Ed. Torre. València 1950. Pàg. 34: "en la llengua culta escrita es sol donar preferència al perfecte simple".

(3) Pret. Perfecte Perifràstic: esta flexió sintètica i sincopada té menys tradició².

Les formes que s'adopten per a l'estàndart valencià són la 1 i 2, per est orde.

Pretèrit imperfecte d'indicatiu

Pret. Imperfecte (1)	Pret. Imperfecte (2)
ALÇARA	ALÇÀS
ALÇARES	ALÇASSES
ALÇARA	ALÇÀS
ALÇÀREM	ALÇÀSSEM
ALÇÀREU	ALÇÀSSEU
ALÇAREN	ALÇASSEN

(1) Esta és una forma genuïna i, llevat d'una estreta franja septentrional, és l'única coneguda i reconeguda pels valenciaparlants. Serà l'única utilitzada en l'estàndart valencià, considerant la (2) com a arcaica i molt dialectal en la llengua moderna.

Present d'indicatiu i subjuntiu dels verbs incoatius de la 3ª conjugació (-ir)

Present d'indicatiu (1)	Present d'indicatiu (2)
PATIXC	PATESC
PATIXES	PATEIXES
PATIX	PATEIX
PATIM	PATIM
PATIU	PATIU
PATIXEN	PATEIXEN

2.- Renat i Ferris, G. *La Conjugació dels Verbs en Valencià*. Ed. Castellonenca de Cultura. Castelló 1933. Pàg. 12. Ya en 1933 Guillem Renat dia que: "Aquestes formes sincopades són poc usades. A la Ciutat de València hom prefereix les formes correctes vàrem, vàreu, varen i vares".

Present de subjuntiu (3)	Present de subjuntiu (4)
PATIXCA	PATESCA
PATIXQUES	PATESQUES
PATIXCA	PATESCA
PATIM	PATIM
PATIU	PATIU
PATIXQUEN	PATESQUEN

(1) Esta flexió és hui l'única forma existent per al valencià. No es deu a cap de castellanisació, és clàssica i serà l'única utilitzada en l'estàndart valencià. La forma *patixc* respon a la pronunciació valenciana³.

(2) Esta flexió era utilitzada pels clàssics en la llengua lliterària o antiga. Hui és una flexió inexistent en la parla valenciana; resulta estranya i aliena als parlants i no s'utilitzarà en l'estàndart valencià.

(3) Les formes com ara *patixca*, *patixques*, *patixca*, *patixquen* són les pròpies de la fonètica valenciana i són en conseqüència les pròpies de l'estàndart valencià.

(4) Vore (2).

3.- Algunes flexions valencianes donen la forma "*patisca*", pero esta forma és inexistent en terres valencianes, de fet M. Sanchis Guarnier ni la nomena en la seua gramàtica adés citada

Imperatius en –am, –au o –em, –eu dels verps de la 2^a i 3ª conjugació (–ar, –er)

Imperatiu (1)	Imperatiu (2)
REP (TU)	REP
REBA (ELL/ELLA)	REBA
REBAM (NOSATRES)	REBEM
REBAU (VOSATRES)	REBEU
REBEN (ELLS/ELLES)	REBEN

(1) Estes formes en –am, –au, són clàssiques i prou generalisades en valencià. Són formes clarament imperatives i tenen la ventaja de diferenciar el present d'indicatiu del present de subjuntiu, que segons les formes (2) es confonen: *rebem, rebeu* poden ser tant present d'indicatiu com present de subjuntiu. Les formes (1) seran les de l'estàndart valencià⁴.

Pretèrit imperfecte d'indicatiu de verps com: dir, traure, caure, vore, fer, jaure, riure

Pret. Imperfecte (1)	Pret. Imperfecte (2)
RIA / DIA	REYA / DEYA
RIES / DIES	REYES / DEYES
RIA / DIA	REYA / DEYA
RÍEM / DíEM	RÉYEM / DÉYEM
RÍEU / DíEU	RÉYEU / DÉYEU
RIEN / DIEN	REYEN / DEYEN

4.- Sanchis Guarnier, M. *Gramàtica Valenciana*. Ed. Torre. Palma de Mallorca, 1950. Pàg 34: "També són admissibles les formes –am, –au, les quals predominen en els textos clàssics: «No tingau tal error» Tirant c. 145. «Vós no sirvau, siau servida» Spill 6002. «Vos suplic que consentau sens nengun dubte» Vita Chr. C. 32"

(1) Estes formes són generals per al valencià i no són formes castellanisades, seran les pròpies de l'estàndart valencià.

Els verps: *caure*, *traure*, *jaure* i *vore*, tenen per distintes comarques valencianes tres formes (*traure*: *trea*, *traïa*, *treya*; *vore*: *vea*, *veïa*, *veya*, etc.). La 1^a i la 2ª són les formes més vives i recomanables (*trea* i *traïa*). La 3^a (*treya*) és la forma antiga per al valencià i hui viva només en algunes localitats.

La segona forma és molt utilitzada: *yo veïa*, *yo traïa*, *yo caïa*, *yo jaïa*, i pot conviure en la primera: *yo vea*, *yo trea*, *yo quea*, *yo gea*.

Acceptant les segones formes proposades, estos verps deixen de ser excepcions i segueixen la conjugació normal d'este temps com ara: *cloïa*, *cabia*, *batia*, *confonia*, *cosia*, *creïa*...

(2) Esta flexió només existix en alguna zona valenciana per a quatre verps com: *caure*, *traure*, *jaure* i *vore*, pero no és d'us general. Per ad estos verps pot acceptar-se, com a segona opció, la flexió (2) i per als atres la (1).

Present d'indicatiu i subjuntiu sense increment de verps com: llegir, vestir, afegir, engolir, teixir, mentir... (són purs, no incoatius)

Present d'indicatiu (1)	Present de subjuntiu (2)
LLIGC	LLIGGA
LLIGES	LLIGGUES
LLIG	LLIGGA
LLEGIM	LLIGGAM
LLEGIU	LLIGGAU
LLIGEN	LLIGGUEN

(1), (2) La forma sense increment incoatiu és l'única forma pròpia del valencià, a on estos verps són purs. No s'han d'utilisar formes en increment en l'estàndart valencià⁵. Les formes en increment incoatiu no existixen en valencià i solen escoltar-se en terres valencianes en boca de castellarlants que s'incorporen a l'idioma i les creuen incoatives quan en realitat no ho són.

Les formes que reproduïm són les valencianes generals i conviuen en unes atres més vulgars com: *llicca*, *llicques*, etc. que no cal acceptar.

Infinitius

Per ser les formes actuals valencianes s'ha d'utilisar la forma (1) dels següents infinitius:

Infinitiu (1)	Infinitiu (2)
SER	ÉSSER
TINDRE	TENIR
VINDRE	VENIR
VALDRE	VALER
VORE	VEURE
UNFLAR	INFLAR
CABRE	CABER
DEFENDRE	DEFENSAR

La forma (2) sol ser arcaica i en algun cas hui dialectal en la llengua valenciana.

5.- S'hauria de tindre en conte que Enric Valor en la seua *Flexió Verbal* dona formes en increment incoatiu, pero les dona en segon lloc. Valor, E. *La Flexió Verbal*. Ed. 3 i 4. València 1990.

Aspectes puntuals de la flexió

- *Dir*

La 2ª persona del singular de l'imperatiu del verb *dir* coneix en valencià dos formes: *dis* i *digues*, i ambdós són aptes en un estàndart valencià.

- *Voler*

La 1ª persona del present d'indicatiu pot ser *vullc* o *vull*.

Present de subjuntiu (1)	Present de subjuntiu (2)
VULLGA	VULLA
VULLGUES	VULLES
VULLGA	VULLA
VULLGAM	VULLAM
VULLGAU	VULLAU
VULLGUEN	VULLEN

(1) Esta flexió és la valenciana actual. Estes formes són les pròpies de l'estàndart valencià.

(2) Estes formes són les de la llengua clàssica o antiga, hui completament desaparegudes en terres valencianes.

Imperatiu (1)

VOL / VULLGUES

VULLGA

VULLGAM

VULLGAU

VULLGUEN

(1) Estes formes són les valencianes actuals i generals i són les estàndarts.

• *Ser*

La 3ª persona del singular del present d'indicatiu:

ERES (1)

EST (2)

(1) Esta forma, possiblement presa del castellà “eres” o creada per analogia en formes com, *era, eres, érem, éreu, eren*, és l'única existent per al valencià actual.

(2) La forma *est* és la clàssica i hui arcaica.

S'utilitzarà en l'estàndart la forma *eres* pel seu us exclusiu en terres valencianes. La forma clàssica valenciana *est* es pot utilitzar excepcionalment en llenguatge poètic

La 3ª persona del singular del pretèrit perfecte simple:

FON (1)

FUI (2)

(1) La forma valenciana clàssica i viva és *fon*. (2) Es tracta de la forma antiga de la 1^a persona i és un arcaisme inexistent a hores d'ara. S'accepta *fon* per a la 1^a i 3^a persona del singular i s'elimina *fui* per a la 1^a del singular.

• *Morir*

La 1^a persona del singular del present d'indicatiu:

MUIC (1)

MORC (2)

(1) La forma valenciana més general és *muic*, i la forma *morc* és molt dialectal. La forma estàndart és *muic*. La forma *muir* que algun gramàtic dona per al valencià és inexistent en terres valencianes.

Present de subjuntiu (1)

MUIGA
 MUIGUES
 MUIGA
 MUIGAM / MORIM
 MUIGAU / MORIU
 MUIGUEN

(1) Esta és una de les flexions més utilitzades pel valencià i ha de ser l'estàndart, si bé n'hi ha unes altres.

Les formes *morim*, *moriu*, de la 1^a i 2ª persona del plural, són també pròpies del valencià.

Imperatiu (1)	Imperatiu (2)
MOR	MUIR
MUIGA	MUIRA
MUIGAM / MORIM	MORIM
MUIGAU / MORIU	MORIU
MUIGUEN	MUIREN

(1) Esta flexió és la valenciana més general i és l'estàndart.

(2) La 1^a, 2^a i 5ª forma són pròpies de la llengua antiga i no estan vives en cap de lloc.

- *Dur*

Present d'indicatiu (1)	Present d'indicatiu (2)
DUS	DUUS
DU	DUU
Imperatiu (3)	Imperatiu (4)
DUS (TU)	DU (TU)

Les úniques formes vives hui en llengua valenciana són la (1) i la (3). Es prescindix de les formes arcaiques (2) i (4).

- *Haver*

Present d'indicatiu (1)
HE
HEM / HAVEM
HAS
HEU / HAVEU
HA
HAN

(1) Les formes de la 1^a i 2ª persona del plural *havem*, *haveu*, són acceptables per etimològiques i clàssiques, si be *hem*, *heu*, són més generals i recomanables. Hi ha una tendència vulgar que substituïx la 1ª persona del singular *he*, la 1ª del plural *hem* i la 2ª del plural *heu*, per *ha*, *ham*, *hau*, respectivament; açò és una pronunciació coloquial que no ha de passar a la llengua escrita.

- *Omplir*

Hi ha una certa tendència entre els nous parlants que s'incorporen a la llengua a utilitzar en lloc del verb *omplir*, el verb inexistent en valencià

“*plenar*”, segurament per influència del castellà “*llenar*” i de l’adjectiu *ple, plena, plens, plenes*.

Hem de recordar que el participi de *omplir* és *omplit, omplida, omplits, omplides*, pero es substituïx per l’adjectiu *ple, plena, plens, plenes*, segons l’us general en tot el territori valencià.

• *Perdre i la velarisació*

Present d’indicatiu (1)	Present d’indicatiu (2)
-------------------------	-------------------------

PERC

PERT

(1) La *-d-* del radical verbal ha segut canviada en tot el valencià per la *-c* morfològica i característica en valencià de la 1ª persona del singular del present d’indicatiu.

(2) Forma etimològica hui inexistent i que ha donat pas a la forma *perc*, evitant la confusió que es donava entre la 1^a i la 3ª persona del singular: *yo pert, ell pert*, per lo qual s’ha d’usar esta forma (1).

No són acceptables les formes velarisades de la 1^a i 2ª persona del plural: *perguem, pergueu*, per les correctes *perdem, perdeu*.

Pret. Perfecte d’indicatiu (1)	Pret. Perfecte d’indicatiu (2)
--------------------------------	--------------------------------

PERGUÍ

PERDÍ

PERGUERES

PERDERES

PERGUÉ

PERDÉ

PERGUÉREM

PERDÉREM

PERGUÉREU

PERDÉREU

PERGUEREN

PERDEREN

Present de Subjuntiu (1)	Present de Subjuntiu (2)
--------------------------	--------------------------

PERGA	PERDA
PERGUES	PERDES
PERGA	PERDA
PERGAM	PERDAM
PERGAU	PERDAU
PERGUEN	PERDEN

Pret. Imperfecte de subjuntiu (1)	Pret. Imperfecte de subjuntiu (2)
-----------------------------------	-----------------------------------

PERGUERA	PERDERA
PERGUERES	PERDERES
PERGUERA	PERDERA
PERGUÉREM	PERDÉREM
PERGUÉREU	PERDÉREU
PERGUEREN	PERDEREN

Imperatiu (1)	Imperatiu (2)
---------------	---------------

PERGAM	PERDAM
PERGAU	PERDAU

(1) Estes formes velarisades són el resultat de l'influència eixercida per la 1ª persona del singular del present d'indicatiu *yo perc* en la formació dels altres temps de la flexió. Els temps afectats per esta velarisació són el present d'indicatiu, perfecte d'indicatiu, present de subjuntiu, imperfecte de subjuntiu i imperatiu. En el cas del verb *perdre* són acceptables totes les formes velarisades per haver-se generalisat, continuant com a segona opció les no velarisades, encara que estes últimes tinguen tradició clàssica.

No obstant, la velarisació no afecta per igual a tots els verps; per exemple, en el verp *morir*, que hem vist adés, la velarisació afecta a la 1ª persona del present d'indicatiu *yo muic* i al present de subjuntiu *yo muiga...* pero en l'imperatiu i en el perfecte de subjuntiu coexistixen les formes no velarisades en les velarisades, que encara no han fet desaparéixer a les primeres: *morim / muigam, moriu / muigau* per a l'imperatiu, i *morí, morires, morí, morírem, moríreu, moriren / muiguí, muigueres, muigué, muiguérem, muiguéreu, muigueren*, en el perfecte d'indicatiu. En este cas són preferibles les no velarisades.

En el verp *vendre* la velarisació no s'ha consagrat tampoc al cent per cent ni ha fet desaparéixer les formes no velarisades. En este cas no són acceptables les formes velarisades de la 1^a i 2ª persona del plural del present d'indicatiu *venguem, vengueu*, l'única forma acceptable en l'estàndart és *venem, veneu*.

Per contra, en el present de subjuntiu les formes velarisades han fet desaparéixer a les no velarisades: *venga, vengues, venga, vengam, vengau, venguen*, formes estàndarts i no les hui inexistents: *vena, venes, vena*.

Coexistixen les formes velarisades i no velarisades en l'imperfecte de subjuntiu i perfecte d'indicatiu: *venera, veneres, venera, venérem, venéreu, veneren*, front a *venguera, vengueres, venguera, venguérem, venguéreu, vengueren*, i *vení, veneres, vené, venérem, venéreu, veneren*, front a *venguí, vengueres, vengué, venguérem, venguéreu, vengueren*. En estos casos són preferibles les formes pures o no velarisades *venera...* i *vení...*

En el cas de la velarisació, el criteri general a seguir és utilitzar les formes velarisades quan estes han fet desaparéixer a les no velarisades i en els casos en que coexistixen les dos formes, utilitzar preferiblement la no velarisada en l'estàndart valencià.

- *El gerundi i la velarisació*

La velarisació, per analogia en el radical de la primera persona del singular del present d'indicatiu, ha afectat a la majoria dels gerundis. Esta velarisació no és acceptable en un estàndart valencià puix les formes pures estan vives i molt esteses.

La formació del gerundi es farà seguint la regla general d'afegir la terminació *-ant* al radical dels verps del primer grup acabats en *-ar*; *-ent* als verps del segon grup acabats en *-er / -re / -r*; i *-int* als del tercer grup acabats en *-ir*:

CRITERIS FLEXIÓ VERBAL

Estàndart	Dialectal
ESTANT	ESTIGUENT O ESTAGUENT
CAENT	CAIGUENT
PODENT	POGUENT
VALENT	VALGUENT
CORRENT	CORREGUENT
RIENT	RIGUENT
HAVENT	HAGUENT
SENT	SIGUENT
CREENT	CREGUENT
TENINT	TINGUENT
TRAENT	TRAGUENT
VENINT	VINGUENT
VEENT	VEGUENT O VEGENT
DIENT	DIGUENT
COLLINT	CULLGUENT
COSINT	CUSGUENT O CUSQUENT
DORMINT	DORGUENT
EIXINT	IXQUENT
LLEGINT	LLIGGUENT
MORINT	MUIGUENT
OBRINT	OBRIGUENT
OMPLINT	OMPLIGUENT
RENYINT	RINYGUENT
DUENT	DUGUENT